

Ποιμαντική ανάγνωση τῆς Ἀκολουθίας τοῦ Ὁσίου Μάρκου τοῦ Κωφοῦ

ΑΡΧΙΜ. ΙΩΑΝΝΟΥ ΚΑΡΑΜΟΥΖΗ

Α. Γενικά εἰσαγωγικά στοιχεῖα περὶ τῆς ἀκολουθίας πρὸς τιμὴν τοῦ Ἁγίου Μάρκου τοῦ Κωφοῦ.

Ὁ Ἅγιος Μάρκος ὁ Κωφὸς ἀνήκει σὲ ἐκείνην τὴν κατηγορία τῶν Ἁγίων τῆς Ἐκκλησίας μας γιὰ τοὺς ὁποίους δὲν γνωρίζουμε πολλὰ βιογραφικὰ στοιχεῖα. Οἱ λεπτομέρειες περὶ τῆς καταγωγῆς του καὶ τοῦ χρόνου κατὰ τὸν ὅποιον ἔζησε καὶ ἔδρασε μᾶς εἶναι παντελῶς ἄγνωστες. Ἡ ὑπαρξή του φανερῶνεται μέσα ἀπὸ ἓνα ἱαμβικὸ δίστιχο συναξαριστικοῦ περιεχομένου, τὸ ὁποῖο ἀναφέρει τὸ ὄνομά του καὶ τὸ κύριο χαρακτηριστικὸ του ποῦ ἦταν ἡ κώφωση¹. Αὐτὰ τὰ δύο χαρακτηριστικὰ τοῦ Ἁγίου ἦταν ἀρκετὰ γιὰ νὰ δώσουν τὴ δυνατότητα ὑλοποιήσεως τῆς ἐπιθυμίας τοῦ Σωματείου Κωφῶν-Βαρηκῶν Νοτιοδυτικῆς Ἑλλάδος γιὰ τὴν εὑρεση ἑνὸς Ἁγίου-Προστάτου τῶν ἀνθρώπων μὲ ἰδιαιτερότητες στὴν ἀκοή. Ὁ δραστήριος πρόεδρος τοῦ ἐν λόγω Σωματείου κ. Χαράλαμπος Μαντέλης, ἀφοῦ μὲ αἰτήμά του πρὸς τὸν πρῶην Μητροπολίτη Πατρῶν κ.κ. Νικόδημο λαμβάνει στοιχεῖα περὶ τοῦ βίου τοῦ συγκεκριμένου Ἁγίου, ἀπευθύνεται στὸν ὀσιολογιώτατο Ἱερομόναχο Ἀθανάσιο Σιμωνοπετρίτη, Ὑμνογράφου τῆς Ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλῆς Ἐκκλησίας αἰτούμενος τὴ σύνταξη ἀσματικῆς ἀκολουθίας μὲ σκοπὸ τὸν ὀλοκληρωμένο ἑορτασμὸ τοῦ Ἁγίου Μάρκου. Μετὰ τὴ συγγραφή τῆς ἀκολουθίας ἐπῆλθε ἡ ἔγκριση τῆς Ἱεραῆς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἡ ὁποία μὲ τὸ ἔγγραφό της ἔδινε οὐσιαστικὰ τὴν ἄδεια τῆς χρήσεως τῆς παραπάνω ἀκολουθίας².

---

1. «Ὁ Μάρκος οὐκ ἤκουσε γήινων λόγων καὶ πρὶν λιπεῖν γῆν, ὅτα γῆθεν ἐξάγων», Ἐκκλησία τοῦ Ὁσίου Πατρὸς ἡμῶν Μάρκου τοῦ Κωφοῦ, Σωματεῖο Κωφῶν-Βαρηκῶν Νοτιοδυτικῆς Ἑλλάδος, Πάτρα, 2001, σελ. 33.

2. Ὅλη αὐτὴ ἡ ἀλληλογραφία ποῦ ξεκινᾷ τὸ Φεβρουάριο τοῦ 1996 καὶ ὀλοκληρῶνεται τὸν Ἀπρίλιο τοῦ 1997 παρατίθεται στὴν ἀρχὴ τοῦ βιβλίου ποῦ περιέχει τὴν ἀκολουθία πρὸς

Ὁ Ὑμνογράφος πού συνέθεσε τὴν ἀσματικὴ ἀκολουθία τοῦ Ὁσίου Μάρκου βασίστηκε ἀποκλειστικά στὸ στοιχεῖο τῆς κώφωσης τοῦ συγκεκριμένου ἁγίου καὶ πᾶνω σὲ αὐτὸ δημιούργησε ὅλους τοὺς ὕμνους, οἱ ὁποῖοι παρουσιάζουν τὴ θεώρηση τῆς κώφωσής του ὡς χάρισμα ἀπὸ τὸν ἴδιο καὶ τὴν ἀπόκτηση τοῦ στεφάνου τῆς ἀγιότητος μέσα ἀπὸ τὴν ἀσκητικὴ βιοτή³.

Ἡ ἀκολουθία αὐτὴ ὑπῆρξε καὶ ἡ βάση ἐπάνω στὴν ὁποία ἀγιογραφήθηκε ἡ πρώτη εἰκόνα τοῦ Ὁσίου. Πρόκειται γιὰ τὴν παρουσίαση τῶν ὑμνολογικῶν στοιχείων τῆς ἀκολουθίας μέσα ἀπὸ τὸν χρωστήρα τῶν βιοματικῶν ἐμπειριῶν τοῦ Κωφοῦ ἀγιογράφου κ. Χαράλαμπου Μαντέλη. Ὁ συνδυασμὸς αὐτὸς καθιστᾷ τὴ σύνθεση καὶ τὴν ἀπόδοση τῆς εἰκόνας μοναδικὴ καὶ ἰδιαίτερης σημασίας, ἀφοῦ ἡ θεολογία μὲ τὸ βίωμα παντρεύονται καὶ δίδουν ὡς καρπὸ τὴν ἀγιότητα ἐξεικονισμένη στὸ πρόσωπο τοῦ Ἁγίου Μάρκου τοῦ Κωφοῦ. Ὁ Ἅγιος παρουσιάζεται ὡς γέροντας μὲ λευκὰ ἀτημέλητα μαλλιά, ὡς ἔνδειξη τῆς πολυχρονῆς ἐμπειρίας του στὴν ἄσκηση καὶ τῆς καταφρόνησης τῆς συμβατικῆς ἐξωτερικῆς ὁμορφιάς. Τὸ πρόσωπό του εἶναι γαλήνιο, ἐκφράζοντας τὴν ἐσωτερικὴ ἡρεμία πού ὁ ἴδιος βιώνει, τὰ μάτια του ἔχουν βλέμμα ἰλαρό, ἔντονο καὶ μελαγχολικὸ συνάμα, γιὰ νὰ δείξουν τὴν ἐπιθυμία τοῦ ἁγίου νὰ ἐπικοινωνήσει μὲ τοὺς ἀνθρώπους καὶ νὰ τοὺς διδάξει τὸ πῶς ἡ δοκιμασία τῆς ἔλλειψης τῆς ἀκοῆς μπορεῖ νὰ ἐπιφέρει τὴν καλὴ ἀλλοίωση στὴν ἀνθρώπινη καρδιά. Τὰ χεῖλη του εἶναι ἐλαφρῶς τονισμένα, γιὰ αὐτὸ εἶναι τὸ κύριο σωματικὸ χαρακτηριστικὸ τῶν Κωφῶν. Τὸ δεξιὸν χεῖρι κρατᾷ ἀπλὸ ξύλινο σταυρὸ, δείγμα τῆς προσωπικῆς του ἀπλότητος καὶ τῆς ἀσκήσεώς του. Ἡ ἄσκησή του εἶναι διπλῆς μορφῆς, ἀπὸ τὴ μία εἶναι ἡ μοναχικὴ πολιτεία, τὴν ὁποία ὁ ἅγιος ἀκολουθεῖ καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη εἶναι ἡ ἀντιμετώπιση τῆς κώφωσής του μέσα στὰ πλαίσια τῆς ὀρθόδοξης ἀσκητικῆς παράδοσης. Τὸ ἀριστερὸν χεῖρι κρατᾷ σφιχτὰ τὸ ἱμάτιό του γιὰ νὰ τονίσει τὴν ἀγωνία του νὰ κατανοήσει τὸ συνομιλητὴ του καὶ νὰ καταστήσει ἀποτελεσματικὴ τὴν κοινωνία μαζί του. Τὰ ἐνδύματά του εἶναι ἀπλά καὶ σκουρόχρωμα, ἐκφραστικά καὶ ἐκείνα τῆς μοναχικῆς πολιτείας τοῦ Ἁγίου.

τιμὴν τοῦ Ἁγίου Μάρκου τοῦ Κωφοῦ: *Ἀκολουθία τοῦ Ὁσίου Πατρὸς ἡμῶν Μάρκου τοῦ Κωφοῦ, οὔ ἡ μνήμη τῆ 2α Ἰανουαρίου*, Σωματεῖο Κωφῶν-Βαρηκῶν Νοτιοδυτικῆς Ἑλλάδος, Πάτρα, 2001.

3. Πρὸβλ. τὴν ἐπιστολὴν τοῦ ὀσιολογιώτατου Ἱερομονάχου Ἀθανασίου Σιμωνοπετρίτου πρὸς τὸν κ. Χαράλαμπο Μαντέλη, Πρόεδρο τοῦ Σωματείου Κωφῶν-Βαρηκῶν Ν.Δ. Ἑλλάδος, ὄπ.π., σελ. 2.

Ἡ εἰκόνα τοῦ Ὁσίου Μάρκου τοῦ Κωφοῦ ἀποτελεῖ τὸ πρῶτο βοήθημα στὴν ποιμαντική ὅσων ἔχουν προβλήματα ἀκοῆς, ἀφοῦ μέσα ἀπὸ τὴν περιγραφή της παρατίθεται ἡ ἀφορμὴ θεολογικοῦ σχολιασμοῦ τοῦ γεγονότος ὅτι ἓνας Κωφὸς εἶναι ἰκανὸς νὰ κατακτήσει τὴν ἀγιότητα. Τὸ κύριο συναίσθημα τῶν ἀνθρώπων μὲ ἰδιαιτερότητες στὴν ἀκοή εἶναι ἐκεῖνο τῆς μοναξιᾶς. Ἡ κοινωνία, ἐπειδὴ εἶναι ἀκούουσα, δὲν κατανοεῖ τὴν ἀνάγκη προσέγγισής τους μέσα ἀπὸ τὴ Νοηματικὴ Γλῶσσα, τὴν ἀντιμετώπισή τους ὡς πολιτιστικὴ μειονότητα καὶ τοὺς τοποθετεῖ στὸ περιθώριο. Οἱ Κωφοί-Βαρήκοι, βλέποντας αὐτὴν τὴν ἀντιμετώπιση ἀπὸ τοὺς ἀκούοντες, αὐτοαπομονώνονται καὶ ἐπέρχεται στὶς μεταξὺ τους σχέσεις ρήγμα. Ἡ αἴσθηση ὁμως τῆς μοναξιᾶς δὲν περιορίζεται μόνο στὸ κοινωνικὸ πεδίο, ἀλλὰ καὶ στὸ θρησκευτικόν. Οἱ Κωφοί-Βαρήκοι καλοῦνται νὰ ἀκολουθήσουν τὴ θρησκευτικὴ διδασκαλία τῶν ἀκουόντων, νὰ υἰοθετήσουν τὴ ζωὴ ἀκουόντων ἀγίων, νὰ συμμετάσχουν στὴ λατρεία μὲ τοὺς ὄρους καὶ τοὺς κανόνες τῶν ἀκουόντων καὶ γι' αὐτὸ αἰσθάνονται ὅτι χειραγωγοῦνται ἀπὸ αὐτοὺς χωρὶς οἱ ἴδιοι νὰ ἔχουν λόγο. Ὁ Κωφὸς ὁμως Ἅγιος ἔρχεται νὰ παραμερίσει ὅλες αὐτὲς τὶς πρακτικὰς τοῦ παρελθόντος, νὰ ἐκδιώξει τὸ συναίσθημα τῆς μοναξιᾶς καὶ νὰ γίνῃ ὁ δικὸς τους Ἅγιος πὺν τοὺς κατανοεῖ, τοὺς βοηθᾷ νὰ ἐπιλύσουν τὰ προβλήματά τους καὶ τοὺς ἀνοίγει νέους δρόμους στὴ σχέση τους τόσο μὲ τὸ Θεό, ὅσο καὶ μὲ τοὺς ἄλλους. Οἱ Κωφοί-Βαρήκοι ἔχουν ἀνάγκη ἀπὸ παραδείγματα ἐπιτυχημένων Κωφῶν-Βαρηκῶν σὲ ὅλους τοὺς τομεῖς, γιὰ μὲσα ἀπὸ αὐτὰ καλλιεργεῖται ἡ αὐτοεκτίμησή τους, ἐνισχύεται ἡ ἐπιθυμία τους γιὰ πρόοδο καὶ μαθαίνουν ὅτι καὶ οἱ ἴδιοι μποροῦν νὰ ἔχουν τὴν ἐπιτυχία, πὺν ποθοῦν, ἀρκεῖ νὰ τοὺς μιμηθοῦν. Ἡ ποιμαντικὴ διακονία αὐτῶν τῶν ἀνθρώπων ἀξιοποιεῖ τὴν ἀνάγκη τους γιὰ προβολὴ παραδειγμάτων ἐπιτυχημένων Κωφῶν-Βαρηκῶν παρουσιάζοντάς τους τὴ μορφή τοῦ Ὁσίου Μάρκου ὡς τοῦ πλέον φωτεινοῦ παραδείγματος, πὺν διαχειρίστηκε ὀρθὰ τὴν κώφωσή του καὶ τὴν χρησιμοποίησε ὄχι ὡς μειονέκτημα, ἀλλὰ ὡς προτέρημα στὴν κατὰ Θεὸ προκοπή του.

Σὲ καμία περίπτωση ἡ παρουσίαση τοῦ Κωφοῦ Ἁγίου δὲ σημαίνει τὴν ἐνίσχυση τῆς διαφορετικότητας τῶν Κωφῶν-Βαρηκῶν ἢ τὴν γκετοποίησή τους. Ἀντιθέτως ἀποτελεῖ τὸ συνδυαστικὸ κρίκο μεταξὺ τῶν ἀκουόντων καὶ Κωφῶν-Βαρηκῶν χριστιανῶν, ἀφοῦ ὁ Ὁσιος Μᾶρκος χρησιμοποιεῖ τὶς ἴδιες μεθόδους γιὰ τὴν κατάκτηση τῆς ἀγιότητος μὲ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, ὑπογραμμίζοντας στοὺς Κωφοὺς τὸ γεγονὸς ὅτι δὲν εἶναι ἡ ἔλλειψη ἀκοῆς πὺν ὀδηγεῖ στὴν ἀγιότητα ἀλλὰ ἡ σωστὴ χρῆση της καὶ στοὺς ἀκούοντες ὅτι ἡ κακὴ χρῆση τῆς ἀκοῆς μπορεῖ νὰ στερήσει τὴ θέωση καὶ νὰ ὀδηγήσει στὴν ἀπώλεια.

Ἡ εἰκόνα αὐτὴ εἶναι σημαντικὴ καὶ γιὰ ἓναν ἄλλο λόγο. Οἱ ἄνθρωποι μὲ ἰδιαιτερότητες στὴν ἀκοὴ εἶναι κυρίως ὀπτικοὶ τύποι. Χρησιμοποιοῦν τὴν ὄραση γιὰ νὰ «ἀκούσουν» καὶ νὰ συλλέξουν πληροφορίες ἀπὸ τὸ περιβάλλον. Ἡ παρουσίαση αὐτῆς τῆς εἰκόνας μὲ τὰ συγκεκριμένα σχόλια τοὺς βοηθᾷ νὰ εἰσαχθοῦν στὶς θεολογικὲς ἔννοιες τῆς ἀγιότητος, τῆς μοναχικῆς πολιτείας, τοῦ σταυροῦ, τῆς ὑπομονῆς. Ἐπειτα μποροῦν νὰ διατηρήσουν στὴ μνήμη τους τὴ μορφὴ τοῦ ἁγίου ὡς ἔκφραση τῶν παραπάνω θεολογικῶν ἐνοιῶν καὶ νὰ ἐτοιμαστοῦν κατάλληλα γιὰ νὰ κατανοήσουν τὰ σπουδαιότατα θεολογικὰ μηνύματα τῆς ἀσματικῆς ἀκολουθίας του.

Β. Ποιμαντικὴ ἀξιοποίηση τῶν μορφολογικῶν στοιχείων τῆς ἀκολουθίας.

Τὸ πρῶτο μορφολογικὸ στοιχεῖο, πὸν ἡ ποιμαντικὴ ἀνάγνωση τῆς συγκεκριμένης ἀκολουθίας ἐντοπίζει, εἶναι ἡ χρῆση τοῦ δεύτερου ἐνικοῦ προσώπου. Ὁ ὕμνωδὸς ἀπευθύνεται στὸν ἅγιο Μάρκο στὸ δεῦτερο πρόσωπο δημιουργώντας μὲ αὐτὸν τὸν τρόπο μία οἰκειότητα ἀνάμεσα σὲ ἐκεῖνον καὶ στὸν ἴδιο, ἢ καλύτερα ἀνάμεσα στὸν ἅγιο καὶ τὴν προσευχομένη ἐκκλησία⁴. Ἡ χρῆση τοῦ συγκεκριμένου γραμματολογικοῦ τύπου ὑπογραμμίζει τὸ γεγονός ὅτι ὁ ἅγιος Μάρκος δὲν εἶναι ἓνα ξένο πρόσωπο γιὰ τὴ στρατευομένη ἐκκλησία, ἀλλὰ ὄντας μέλος τῆς θριαμβεύουσας, διατηρεῖ οἰκειοὺς δεσμοὺς μὲ τὰ μέλη τῆς πρώτης⁵. Αὐτὸ ἰσχύει γιὰ κάθε ἅγιο, ἀφοῦ ἀποτελεῖ τὸ πρόσωπο πὸν δέεται καὶ πρεσβεύει ὑπὲρ τῶν ζώντων. Ἀπὸ τὴν ἄλλη πλευρὰ, οἱ ζῶντες ζητοῦν τὶς προσευχὰς τῶν δικαίων τιμώντας τους μέσα ἀπὸ τὶς ἱερὲς ἀκολουθίες, τὶς εἰκόνες τους καὶ τὰ ἱερὰ λείψανά τους. Ἡ στρατευομένη λοιπὸν ἐπίγεια ἐκκλησία, στὴν ὁποία ἀνήκουν καὶ οἱ Κωφοί-Βαρήκοι, βλέπει στὸ πρόσωπο τοῦ ἁγίου Μάρκου ἓναν ἀκόμη δικὸ της πρέσβη καὶ ἰκέτη πρὸς τὸν Θεό.

Ἡ οἰκειότητα τῶν Κωφῶν-Βαρηκόων μὲ τὸν ἅγιο Μάρκο σηματοδοτεῖ ποιμαντικὰ τὴν ὑπαρξὴ γιὰ τοὺς ἴδιους ἐνὸς στόχου ζωῆς πὸν εἶναι ἡ κατάκτηση

4. «...δέδεξαί Μάρκε ὀσιότατε τὸ δῶρον τῆς μυστικῆς ἀκοῆς... ἐφεῦρες τὸν πολῦτιμον Μαργαρίτην... τεῖχος χαλκοῦν ἐφάνης... γέγονας διδάσκαλος μυστικῶς... πρέσβευε ἀειμακάριστε...», *Ἀκολουθία τοῦ Ὁσίου Πατρὸς ἡμῶν Μάρκου τοῦ Κωφοῦ*...

5. ΠΑΠΑΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ Ξ., *Φάκελος Μαθήματος Δογματικῆς Β'*, Ἀθῆναι, 1994, σ. 93-94.

τῆς ἀγιότητας μέσα ἀπὸ τὸ πρόσωπο τοῦ συγκεκριμένου ἀγίου. Γιὰ τὸν πολιτισμό τους εἶναι ἰδιαίτερης σημασίας νὰ ὑπάρχουν καὶ νὰ προβάλλονται παραδείγματα Κωφῶν-Βαρήκων ἀνθρώπων, πὺν κατάφεραν στὴν καθημερινότητά τους καὶ ἀνοιξαν δρόμους γιὰ τοὺς ὑπολοίπους. Ὁ ἅγιος Μάρκος τοὺς βοηθᾷ νὰ μὴ ντρέπονται γιὰ τὴν κώφωσή τους, νὰ μὴ δέχονται τὴν περιθωριοποίηση, στὴν ὁποία τοὺς ἐπιβάλουν οἱ ἀκούοντες, ἀλλὰ νὰ ἀγωνίζονται προκειμένου νὰ ἀπολαύσουν πνευματικὰ ἀγαθὰ μὲ ἀποκορύφωση ἐκεῖνο τῆς ἀγιότητας.

Ἡ δυνατότητα αὐτῆς τῆς ἰκεσίας ἐκ μέρους τοῦ ἀγίου πρὸς τὸ Θεὸ φανερῶναι ἓνα ἐπιπλέον ποιμαντικὸ στοιχεῖο τῆς ἀκολουθίας. Ἀφορᾷ τὴν ἄρση τῆς ἰδιαιτερότητας τῆς κώφωσης ἐκ μέρους τοῦ ἀγίου, τὴν πρόσληψη τῆς ἰκεσίας τοῦ ἀκούοντος ἢ Κωφοῦ-βαρήκοου πιστοῦ καὶ τὴν πραγματοποίηση τοῦ θελήματός του. Πρόκειται περὶ τῆς ἐφαρμογῆς τῆς προφητείας τοῦ Ἡσαΐα, ὁ ὁποῖος περιγράφοντας τὴν ἡμέρα Κυρίου ἀναφέρεται στὴν ἐπαναφορὰ τῆς ἀκοῆς τῶν Κωφῶν καὶ στὴν μεγαλόφωνη ρητορεία τους⁶. Ἡ λατρευτικὴ ἀτμόσφαιρα τῆς Ἐκκλησίας ἀποτελεῖ τὴν φανέρωση τῆς ἡμέρας Κυρίου στὴν ὁποία ἡ ἐπικοινωνία μεταξὺ ἐπουράνιας καὶ ἐπίγειας Ἐκκλησίας καθίσταται ἐφικτὴ καὶ ἀποτελεσματικὴ. Ὁ ἄνθρωπος μὲ τὴν ἰδιαιτερότητα στὴν ἀκοὴ μπορεῖ νὰ γίνῃ ἀντιληπτὸς ἀπὸ τὸν ἅγιο Μάρκο, ὅπως καὶ ἀπὸ κάθε ἅγιο, γιὰτὶ ἡ ἐπικοινωνία μαζί του δὲν προϋποθέτει τὴ λειτουργία τῆς ἀκοῆς ἢ τοῦ προφορικοῦ λόγου, ἀλλὰ τῆς καρδιάς. Ὁ Κωφός-Βαρήκος πιστός, μὲ ἀφορμὴ αὐτὴν τὴν πραγματικότητα, διδάσκεται ποιμαντικὰ τὴν ἀξία τῆς καρδιακῆς λειτουργίας⁷ στὴν ἐπικοινωνία του μὲ τοὺς ἀγίους, τὸν ἴδιο τὸ Θεὸ καὶ ταυτόχρονα τὸν ἀγῶνα πὺν πρέπει νὰ καταβάλλει ὥστε νὰ τὴν διατηρεῖ καθαρὴ.

Ἐνα ἐπιπλέον μορφολογικὸ στοιχεῖο τῆς ἱερᾶς ἀκολουθίας, πὺν ἀξιοποιεῖται ποιμαντικὰ στὴ διακονία τῶν Κωφῶν-Βαρηκῶν, εἶναι ἡ χρῆση τοῦ χρόνου. Κάθε τροπᾶριο κινεῖται καὶ στὶς τρεῖς χρονικῆς διαστάσεις λειτουργώντας συνθετικὰ μὲ ὀρίζοντα πρὸς τὰ ἔσχατα. Τὸ παρελθὸν ἀφορᾷ τὴν ἐπίγεια ζωὴ

6. Ἡσαΐας, ΛΕ,5.

7. Χαρακτηριστικὴ εἶναι ἡ διδασκαλία τοῦ Ἁγίου Μάξιμου τοῦ Ὁμολογητῆ, σύμφωνα μὲ τὴν ὁποία ἐκεῖνος πὺν διαθέτει καθαρὴ καρδιὰ δὲν γνωρίζει μόνο τοὺς λόγους τῶν ὑψηλῶν ἐννοιῶν, ἀλλὰ βλέπει κάπως καὶ τὸν ἴδιο τὸ Θεὸ. Μάλιστα, μὲ τὸν ἐρχομὸ τοῦ Θεοῦ στὴν καρδιὰ τοῦ ἀνθρώπου χαράσσεται τὸ θελήμα του καὶ ἐντυπώνονται οἱ νόμοι Του, ὅπως συνέβη στὶς πλάκες πὺν ἔδωσε στὸ Μωυσῆ. *Φιλοκαλία τῶν Νηπτικῶν*, τ. Β', Β' ἐκαστοντάδα πρὸς τὸ Θαλάσσιο, 80, σελ. 141, ἐκδ. Τὸ περιβόλι τῆς Παναγίας, Θεσσαλονίκη 2006.

τοῦ ἁγίου Μάρκου μὲ τὴν κώφωση, τὶς δυσκολίες, πού ἐκείνη τοῦ ἐπέφερε, τὴν ὑπέρβασή τους μέσα ἀπὸ τὸν ἀσκητικὸ του ἀγώνα. Τὸ παρὸν χαρακτηρίζεται ἀπὸ τὴν κατάκτηση τῆς ἁγιότητας, ἡ ὁποία ἐκτείνεται ἐσχατολογικὰ πρὸς τὸ μέλλον, ὅταν ἡ ἀπόλαυση τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ θὰ εἶναι ὀλοκληρωτική. Μέσα ἀπὸ αὐτὴν τὴν παρουσίαση τοῦ χρόνου στὴ ζωὴ τοῦ Ὁσίου ὁ Κωφός-Βαρήκοος μαθαίνει νὰ στέκεται ἔναντι τοῦ χρόνου ἐκκλησιαστικά, συνθετικά⁸. Ζώντας τὸ σήμερον ξεπερνᾷ τὰ τραύματα πού τοῦ ἄφησαν οἱ δυσκολίες τοῦ παρελθόντος ἢ ἡ λανθασμένη ἀντιμετώπιση τῆς κώφωσής του ἀπὸ τὸν ἴδιο ἢ τοὺς ἄλλους. Αυτῶνεται ἀπὸ τὶς ὅποιες ἐνοχές ἢ ἀρνητικὲς σκέψεις πού δροῦν ἀνασταλικά στὴν πορεία του πρὸς τὴ θέωση καὶ μὲ τὴν ἀσκητικὴ χρῆση τοῦ παρόντος προετοιμάζεται γιὰ τὸ μέλλον ἀναπτύσσοντας τὴν ἐν Χριστῷ προσδοκία, δηλ. τὴν προσδοκία τῆς συμμετοχῆς του στὴ Βασιλεία τῶν Οὐρανῶν.

Ἐξίσου σημαντικὸ μορφολογικὸ στοιχεῖο στὴν ποιμαντικὴ ἀνάγνωση αὐτῆς τῆς ἀκολουθίας εἶναι οἱ ἀντιθέσεις. Ἡ πλειοψηφία τῶν ὕμνων συντίθεται ἐπάνω στὸ σχῆμα τῶν ἀντιθέσεων. Ἡ βασικότερη ἀπὸ αὐτὲς εἶναι ἐκείνη ἀνάμεσα στὴ σωματικὴ κώφωση καὶ τὴν πνευματικὴ ἀκοή, ἐνῶ ἀκολουθοῦν οἱ ψυχοφθόρες σειρῆνες σὲ ἀντίθεση μὲ τὰ γλυκύτερα λόγια τοῦ Θεοῦ, ἡ περιέργεια τῶν παρόντων ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν ἀσκητικὴ πολιτεία, ἡ νύκτα τοῦ παρόντος βίου σὲ ἀντίθεση μὲ τὴν ἡμέρα τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ⁹. Ὅλες αὐτὲς οἱ ἀντιθέσεις ἀποτελοῦν ἓνα ἄριστο μέσο στὴν ποιμαντικὴ τῶν Κωφῶν-Βαρηκόων, γιὰτὶ συμπυκνώνουν σχηματικὰ τὸ νόημα πού ὁ ποιμένας προσπαθεῖ νὰ τοὺς μεταδώσει κάθε φορὰ. Ἐπιπλέον μὲ τὸ σύστημα τῶν ἀντιθέσεων καθίσταται εὐκολότερη ἢ ἀνάδειξη τῶν θετικῶν ἢ ἀρνητικῶν χαρακτηριστικῶν κάθε ἐπιλογῆς καὶ διευκολύνεται μὲ αὐτὸν τὸν τρόπο ἡ υἰοθέτηση ἐκ μέρους τῶν ἀνθρώπων μὲ ἰδιαιτερότητες στὴν ἀκοή τοῦ συμφερότερου γιὰ ἐκείνους τρόπου ζωῆς. Ἀκόμη, οἱ ἀντιθέσεις τοὺς βοηθοῦν νὰ ἔχουν μία βάση ἐπάνω στὴν ὁποία θὰ ἀναπτύξουν τὴ σκέψη τους. Ξεκινώντας ἀπὸ τὶς εἰκόνες πού παρουσιάζονται ἀντιθετικὰ μποροῦν μὲ τὴν κατάλληλη ποιμαντικὴ καθοδήγηση νὰ ἐπεκτείνουν τὴ σκέψη τους μέσα ἀπὸ τὴν ἐρμηνεία καὶ τὸ σχολιασμὸ μὲ σκοπὸ τὴν υἰοθέτηση τῶν θετικῶν ἐπιλογῶν καὶ τὴν ἀπόρριψη τῶν ἀρνητικῶν. Οἱ Κωφοί-Βαρήκοοι ἔχουν ἀνάγκη τὴ σχηματικὴ ἀναπαράσταση τῶν ἐννοιῶν πού διδάσκονται, γιὰ νὰ

8. ΜΑΝΤΖΑΡΙΔΗ Γ., *Χριστιανικὴ Ἠθική*, ἐκδ. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 1991, σελ. 432.

9. Πρβλ. Ἀκολουθία τοῦ Ὁσίου Πατρὸς ἡμῶν Μάρκου τοῦ Κωφοῦ...

μπορέσουν να τις κατανοήσουν και βέβαια να τις θυμούνται για μεγάλο χρονικό διάστημα. Άλλα και για τους ακούοντες ή σχηματική παρουσίαση ενός θέματος αποτελεί σημαντική διδακτική μέθοδο και στρατηγική καλλιέργειας της μνήμης τους¹⁰.

Γ. Ποιμαντική αξιοποίηση των θεολογικών έννοιων της ακολουθίας.

Ἡ άσματος ακολουθία τοῦ Ἁγίου συντίθενται έννοιολογικά με βάση τὸ ακόλουθο σχήμα:

Ἀπὸ τὴν παρουσίαση αὐτοῦ τοῦ σχήματος καθίσταται ἐμφανές ὅτι ἡ σχέση πὸν συνδέει τὴν στέρηση τῆς φυσικῆς ἀκοῆς τοῦ ἁγίου Μάρκου μετὰ τὰ γεγονότα τῆς ὑπόλοιπης ζωῆς του εἶναι σχέση γεγονότος-ἀποτελεσμάτων. Ἡ κώφωση λειτουργεῖ ὡς ἀφετηρία μίας ἰδιαίτερης στάσης ζωῆς μετὰ συγκεκριμένα χαρακτηριστικά πὸν καταλήγει στὸ θεμιτὸ ἀποτέλεσμα τῆς κατάκτησης τῆς ἀγιότητας ἀπὸ τὸν Μάρκο καὶ τῆς κατάδειξής του ὡς προτύπου μίμησης ἀπὸ τοὺς ἄλλους Κωφούς-Βαρηκούς¹¹. Ἡ χρήση τοῦ συγκεκριμένου έννοιολογικοῦ σχήματος γεγονότος-ἀποτελέσματος εἶναι πρωταρχικῆς σημασίας γιὰ τὸν Κωφὸ, διότι τὸν βοηθεῖ νὰ ἀναπτύξει τὴ σκέψη του, νὰ τὴν ὀργανώσει συστηματικῶντας τὶς έννοιες πὸν προσλαμβάνει, νὰ ἀναγνωρίζει ὅτι παντοῦ ὑπάρχει μία αἰτιολογικὴ ἐξέλιξη καὶ ἀλληλουχία γεγονότων ἐξοβελίζοντας κάθε έννοιολογικὸ κενὸ πὸν τοῦ δημιουργεῖ σύγχυση. Ἐξάλλου, στὴν Ἑλληνικὴ Νοηματικὴ Γλῶσσα ἢ σειρά πὸν ἀκολουθεῖται σὲ κάθε πρόταση εἶναι ἡ πρόταξη τοῦ κεντρικοῦ θέματος καὶ στὴ συνέχεια παρατίθενται τὰ ἐπιμέρους στοιχεία πὸν συνδέονται αἰτιολογικά, έννοιολογικά μαζί του. Ὁ Κωφὸς πρέπει νὰ ἔχει κατὰ

---

10. Γενικά περὶ διαφορῶν στρατηγικῶν μάθησης πρὸν. VECCHI G. de, *Διδάσκοντας μαζί, μαθαίνοντας μαζί*, ἐκδ. Σαββάλας, Ἀθήνα 2003, ΦΡΥΔΑΚΗ ΕΥ., *Γενικὴ Διδακτικὴ Α΄*, Ἐθνικὸ Καποδιστριακὸ Πανεπιστήμιο Ἀθηνῶν, Ἀθήνα 2007.

11. Προηγεῖται τὸ γεγονός: «...Δεχθεῖς ὡσπερ χάρισμα τῆς φυσικῆς ἀκοῆς τὴν ἔλλειψιν...» καὶ ἀκολουθεῖ τὸ ἀποτέλεσμα στὴ ζωὴ τοῦ Ἁγίου: «...Ἡσυχῶς ἐβίωσας ἐν τῇ ἀσκήσει ὁ σοφός, ὡς σῶφρων Πάτερ τὴν εὐχὴν ἐξασκήσας...». Ἐπειδὴ σημειώνεται αὐτὸ τὸ ἀποτέλεσμα στὴ ζωὴ τοῦ Ἁγίου καθίσταται ὁ ἴδιος ἰκέτης πρὸς τὸν Θεὸ καὶ πρότυπο τῶν ἀγωνιζομένων ἀνθρώπων: «...Δέδεξαι ἐκ Κυρίου μυστικὰς ἀναβάσεις, καταξίωσον τοὺς σὲ γεραίροντας...», *Ἀκολουθία τοῦ Ὁσίου Μάρκου τοῦ Κωφοῦ*, Σωματεῖο Κωφῶν-Βαρηκῶν Νοτιοδυτικῆς Ἑλλάδος, Πάτρα 2001.

νοῦ τὸ κεντρικὸ θέμα, γιὰ τὸ ὁποῖο γίνεται λόγος καὶ στὴ συνέχεια νὰ προχωρῶ σὲ ὀτιδήποτε ἐπιμέρους συνδέεται μὲ αὐτό¹².

Σὲ ὅλα τὰ τροπάρια τῆς ἀσματικῆς ἀκολουθίας τοῦ Ἁγίου γίνεται πρωταρχικὰ ἀναφορὰ στὴν κώφωσή του, ἡ ὁποία ὅμως γιὰ τὸν ἴδιο λαμβάνει θετικὴ μορφή, ἀφοῦ σηματοδοτεῖ τὴν μὴ ἀκοὴ τῶν κοσμικῶν καὶ ματαίων ψυχοφθόρων ρήσεων¹³. Ἡ συγκεκριμένη στάση τοῦ Ὁσίου ἔναντι τῆς κώφωσης ἀξιοποιεῖται ποιμαντικὰ ὡς βάση γιὰ τὴν ὀρθόδοξη διδασκαλία περὶ τοῦ ρόλου ποῦ διαδραματίζουν οἱ ἀνθρώπινες αἰσθήσεις στὴν ὑπόθεση τῆς σωτηρίας καὶ περὶ τῶν κινδύνων ποῦ κρύβει ἡ λανθασμένη χρῆση τους ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο. Ὁ Κωφὸς λοιπὸν διδάσκει ὅτι οἱ αἰσθήσεις δίνονται ἀπὸ τὸ Θεὸ στὸν ἄνθρωπο γιὰ νὰ τὸν ὀδηγοῦν στὴ θεωρία τῶν αἰσθητῶν, στὴ θεώρηση ὄσων πραγμάτων ὑποπίπτουν σὲ αὐτές¹⁴. Οἱ αἰσθήσεις παρομοιάζονται μὲ εἰσόδους ποῦ περιβάλλουν τὴν εὐρύχωρη πόλη τοῦ νοῦ, μεταφέροντάς του ὅλα ὅσα ἀντιλαμβάνονται στὴν ἀγορὰ, στὶς κατοικίες, στὰ θέατρα, στοὺς ναοὺς, στὶς πλατείες, στὰ σοκάκια καὶ ἐκεῖνος (ὁ νοῦς) διαχωρίζει ὅλες αὐτὲς τὶς πληροφορίες κρατώντας ὅσες ἐπιθυμεῖ¹⁵. Ὁ νοῦς ἐνεργεῖ καὶ κινεῖται μέσα ἀπὸ τὶς αἰσθήσεις καὶ τὶς

12. Περισσότερα περὶ τῆς Ἑλληνικῆς Νοηματικῆς Γλώσσας καὶ τῆς συμβολῆς της στὴν ἀνάπτυξη τῆς σκέψης τῶν Κωφῶν-Βαρηκῶν παρατίθενται στὴ Διδακτορικὴ Διατριβή μου μὲ θέμα «Ποιμαντικὴ προσέγγιση Κωφῶν-Βαρηκῶν», στὴ Θεολογικὴ Σχολὴ τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, ποῦ ὑπεβλήθη τὸν Ἰούλιο τοῦ 2007.

13. «Τῆς φυσικῆς ἀκοῆς σου, Πάτερ στερούμενος..., Τῶν κοσμικῶν καὶ ματαίων, Μάρκε οὐκ ἤκουσας, τὰς ψυχοφθόρους ῥήσεις..., Τῆς κοσμικῆς ἀποστάς ταραχῆς, Μάρκε θεόσοφε..., Τῆς περιεργείας τῶν παρόντων ἀποστάς..., Τῶν ψυχοβόρων σειρήνων τὰς ὠδὰς οὐκ εἰσήκουσας...», *Ἀκολουθία τοῦ Ὁσίου Πατρὸς ἡμῶν Μάρκου τοῦ Κωφοῦ*, Σωματεῖο Κωφῶν-Βαρηκῶν Νοτιοδυτικῆς Ἑλλάδος, Πάτρα 2001, σελ.19-30.

14. «Αἰσθησίς ἐστι δύναμις τῆς ψυχῆς ἀντιληπτικὴ τῶν ὑλῶν, ἡγουν διαγνωστικὴ...», Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ, *Ἐκδόσεις Ἀκριβῆς τῆς Ὁρθοδόξου Πίστεως*, Β (18) 32, *Περὶ αἰσθήσεως*, Ἑλληνες Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας, Πατερικὰ Ἐκδόσεις «Γρηγόριος Παλαμᾶς», Ε.Π.Ε. 19, Θεσσαλονίκη, 1976 καὶ Μαξίμου Ὁμολογητοῦ, *Ζ' Θεολογικὴ ἑκατοντάδα*, οβ', Φιλοκαλία Β'.

15. «Καὶ ὥσπερ εἶ τις πολύχωρος εἴη πόλις ἐκ διαφόρων εἰσόδων τοὺς πρὸς αὐτὴν συμφουτῶντας εἰσδεχομένη, οὐκ ἐπὶ τὸ αὐτὸ κατὰ τι τῶν ἐν τῇ πόλει συνδραμοῦνται οἱ πάντες, ἀλλ' οἱ μὲν κατὰ τὴν ἀγορὰν, οἱ δὲ κατὰ τὰς οἰκίσεις, ἄλλοι δὲ κατὰ τὰς ἐκκλησίας ἢ τὰς πλατείας ἢ τοὺς στενωποὺς ἢ τὰ θέατρα, κατὰ τὴν ἰδίαν ἕκαστος γνώμην μεταχωρήσουσι. Τοιαύτην τινὰ βλέπω καὶ τὴν τοῦ νοῦ πόλιν τὴν ἔνδοθεν ἐν ἡμῖν συμφουσιμένην, ἣν διάφοροι μὲν αἱ διὰ τῶν αἰσθήσεων εἰσοδοὶ καταπληροῦσιν, ἕκαστον δὲ τῶν εἰσιόντων φιλοκρινῶν τε καὶ διεξετάζων ὁ νοῦς, τοῖς καταλλήλοις τῆς γνώσεως τόποις ἐναποτίθεται», Γρηγορίου Νύσσης, *Περὶ κατασκευῆς ἀνθρώπου*, κεφ. 10, P.G. 44.

χρησιμοποιεί με επιδεξιότητα, ανάλογα με την περίπτωση¹⁶. Μάλιστα δέ, μέσα από την απόλαυση τῶν αἰσθητῶν τὸν βοηθοῦν στὴν ἀναγωγή του στοῦ Θεοῦ¹⁷. Ὅμως μετὰ τὴν πώση ἐπέρχεται ἀλογία στὶς αἰσθήσεις, οἱ ὁποῖες σύρουν με βίαιο τρόπο τὸν ἄνθρωπο πρὸς τὰ φαινόμενα δημιουργώντας τὴν κακία ποὺ δὲν εἶναι ἄλλη ἀπὸ τὴν λησμονιὰ τῶν φυσικῶν καλῶν¹⁸. Ἀπὸ τότε οἱ αἰσθήσεις ὀδηγοῦν στὴν ἐπιβολὴ ἑνὸς προκαλύμματος¹⁹ στὴν ψυχὴ, ὑποχρεώνοντάς τὴν νὰ παραμένει στὴν ἐπιφάνεια τῶν αἰσθητῶν καὶ νὰ μὴν εἰσέρχεται στοῦ βάθους τους. Ἐκεῖ ὅμως ποὺ οἱ αἰσθήσεις πραγματικὰ δημιουργοῦν μεγάλο κακὸ εἶναι στὴν πρόκληση παθῶν. Ἐπειδὴ οἱ αἰσθήσεις ἱκανοποιοῦνται ἐντοπίζοντας τὴν ἡδονὴ ποὺ ὑπάρχει στὸν κόσμον, προσκολλῶνται σὲ αὐτὸν καὶ μετατρέπουν τὸν ἄνθρωπο σὲ φιλόκοσμο καὶ φιλοσώματο²⁰. Ἀποτέλεσμα αὐτῆς τῆς κατάστασης εἶναι νὰ ἐνισχύουν τὰ διάφορα εἶδη τῶν παθῶν. Μάλιστα τὰ εἶδη τῶν παθῶν χωρίζονται σὲ τρεῖς κατηγορίες ἀνάλογα με τὴν πηγὴ προέλευσής τους: στὴν πρώτη ἀνήκουν ἐκεῖνα ποὺ προέρχονται ἀπὸ τὶς αἰσθήσεις, οἱ ὁποῖες συλλέγουν τὴν ἡδονὴ ἀπὸ ὅπου μποροῦν, στὴν δευτέρη ἀνήκουν ἐκεῖνα ποὺ βασίζονται στὴ φαντασία, καὶ στὴ τελευταία κατηγορία ἀνήκουν ἐκεῖνα ποὺ ἀποτελοῦν τὸ συνδυασμὸ τῆς δράσης τῶν αἰσθήσεων καὶ τῆς φαντασίας²¹. Τὸ ἀποτε-

16. «Εἰ τοίνυν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ κἄν διάφορα τύχη τὰ πρὸς αἴσθησιν κατεσκευασμένα παρὰ τῆς φύσεως ὄργανα, ὃ διὰ πάντων ἐνεργῶν καὶ κινούμενος καὶ καταλλήλως ἐκάστω πρὸς τὸ προκείμενον κεχρησμένος, εἷς ἔστι καὶ ὁ αὐτός, ταῖς διαφοραῖς τῶν ἐνεργειῶν οὐ συνεξαιλάσων τὴν φύσιν. Πῶς ἄν τις ἐπὶ τοῦ Θεοῦ διὰ τῶν ποικίλων δυνάμεων τὸ πολυμερὲς τῆς οὐσίας καθυποπτέσειεν;», Ἁγίου Γρηγορίου Νύσσης, *Περὶ Κατασκευῆς Ἀνθρώπου*, P.G. 44.

17. Πρβλ. ΜΑΞΙΜΟΥ ΟΜΟΛΟΓΗΤΟΥ, *Ε΄ Θεολογικὴ Ἐκατοντάδα*, νστ΄, Φιλοκαλία Β΄.

18. Πρβλ. ΘΕΟΔΟΣΙΟΥ ΕΔΕΣΣΗΣ, *Θεωρία*, Φιλοκαλία Α΄, ΜΑΞΙΜΟΥ ΟΜΟΛΟΓΗΤΟΥ, *ΣΤ΄ Θεολογικὴ Ἐκατοντάδα*, λδ΄, Φιλοκαλία Β΄, Γ΄ Θεολογικὴ Ἐκατοντάδα, ξε΄, Φιλοκαλία Β΄.

19. Πρβλ. Θεοδοσίου Ἐδέσσης, *Θεωρητικά*, Φιλοκαλία Α΄.

20. «...ἡ δὲ τοιαύτη ἡδονὴ αἰσθητὴ τέ ἐστι, καὶ διὰ τῶν ἡμετέρων αἰσθήσεων ἐνεργεῖται, καὶ ἐκ τῶν αἰσθητῶν προσγίνεται, ἧ ἔστι ὁ κόσμος. Διὰ τοῦτο φιλόκοσμος ὁ φιλοσώματος. Ἐκ δὴ τῆς πρὸς τὸ σῶμα φιλίας ταύτης ἀμέτρως τὰς κατὰ κόσμον ἡδονὰς ποθοῦντες καὶ διώκοντες καὶ περιέποντες τὴν πολύμορφον τῶν παθῶν ἑαυτοῖς περιτίθεμεν ἀσχημοσύνην. Ἐπεὶ γὰρ ἡ κατὰ κόσμον ἡδονὴ δι’ αἰσθήσεων ἐνεργεῖται, πολλῶν οὐσιῶν καὶ διαφόρων τῶν ἡμετέρων αἰσθήσεων, πολλαὶ τε καὶ διάφοροι καὶ αἱ κατ’ αὐτὰς ἡδοναί, καὶ τὰ κατὰ ταύτας πάθη». ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΠΑΛΑΜΑ, *Ὀμιλία Μ*, P.G. 151,417.

21. «Ἡ δὲ τοιαύτη φιλοσώματος ψυχὴ, τὸ κατ’ αἴσθησιν ἡδὺ παντὶ τρόπῳ θηρωμένη, καὶ τῇ κατὰ τὴν ἀφῆν τε καὶ γεῦσιν καὶ τὰς ἄλλας αἰσθήσεις ἡδονῇ πανταχόθεν συμφέρουσα τὰς ὕλας γεννᾷ τὴν φιλοκτημοσύνην καὶ τὴν φιλαργυρίαν... Ἔστι δὲ καὶ ἄλλη παρὰ ταύτας, ἄνευ τῶν σωματικῶν αἰσθητηρίων, περιεπικνωτάτη αἴσθησις ἔνδοθεν, ἡ φαντασία, καθ’ ἣν

λεσμά όμως παραμένει πάντοτε τὸ ἴδιο, δηλ. ὁ ἄνθρωπος νὰ γεύεται τὴν ἁμαρτία καὶ τελικὰ τὸ θάνατο²². Χαρακτηριστικὸ παράδειγμα ἀποτελοῦν οἱ προπάτορες μας, οἱ ὁποῖοι ἔχασαν τὴν ἀθανασία καὶ μαζί μὲ αὐτοὺς καὶ ἐμεῖς, γιατί ἡ Εὐὰ ἄκουσε τὴν κακόβουλη συμβουλή, εἶδε, ἔπαθε, ἔφαγε καὶ τελικὰ ἀπέθανε. Τόσο ἡ ἴδια ὅσο καὶ ὁ Ἀδάμ δὲν μπόρεσαν νὰ ἀντιτάξουν κάποιο λόγο σὲ ὅσα ἄκουσαν, νικήθηκε ἡ ἀκοή καὶ ἡ ὄρασή τους, παρόλο πὺ δὲν ἦταν ἐμπαθεῖς²³.

Ὁ Κωφὸς ἔρχεται γιὰ πρώτη φορὰ σὲ ἐπαφή μὲ τὴν ὀρθόδοξη ἀνθρωπολογία, μαθαίνοντας γιὰ τὸ λόγο πὺ ὁ Θεὸς χαρίζει τις αἰσθήσεις στὸν ἄνθρωπο καὶ γιὰ τὰ δεινὰ πὺ ἐκείνες μποροῦν νὰ τοῦ ἐπιφέρουν. Κατανοεῖ ὅτι οἱ αἰσθήσεις τίθενται στὴν ὑπηρεσία τοῦ νοῦ προκειμένου νὰ ὀδηγήσουν τὸν ὅλο ἄνθρωπο στὴ θέωση. Ἡ πλειοψηφία τῶν Κωφῶν πιστεύει ὅτι οἱ αἰσθήσεις εἶναι τὸ πᾶν, ἀφοῦ ἡ ζωὴ διευκολύνεται καὶ καθίσταται ἀπολαυστικὴ μέσα ἀπὸ αὐτές. Μάλιστα, ἐπειδὴ δὲν διαθέτουν τὴν αἴσθηση τῆς ἀκοῆς, παραμένουν νὰ θεωροῦν τοὺς ἑαυτοὺς τους δυστυχημένους, ἐξαντλώντας τὴν ἀξία τους μόνο στὴν ἐπίγεια καθημερινότητα πὺ τοὺς ἀπογοητεύει, τοὺς ἀπομονώνει καὶ τοὺς στερεῖ τὴν ἐλπίδα. Μὲ αὐτὸν τὸν τρόπο, χωρὶς νὰ τὸ θέλουν, υἱοθετοῦν τὰ χαρακτηριστικὰ πὺ ἡ ἀκούουσα κοινωνία τοὺς ἐπιβάλλει, δηλ. τῶν ἀσθενῶν, τῶν

καὶ αὐτὴν ἡδοναί τε ἔτερα καὶ πάθη φύονται τοῖς φιλοκόσμοις, ὧν ἐστὶν ἡ οἴησις, ἡ φυσίωσις, ἡ ἀλαζονία... Ἀλλὰ καὶ μικτὰ τινα πάλιν ἔτερα πάθη ἐξ αἰσθήσεως συνίστανται καὶ φαντασίας, ταῦτα δε ἐστὶν ἀνθρωπαρέσκεια, κενοδοξία καὶ ὑπερηφανία...», ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΠΑΛΑΜΑ, *Ὁμιλία Μ*, P.G. 151, 420.

22. «...καὶ τὴν ἀκοήν... καταδουλωσάμενα, ποθεινὰ καθίστησι τὰ μυσσὰρά, τὰ ῥήματα τὰ αἰσχρά, τὰ ἄσματα τὰ πορνικά... δουλωθέντα γὰρ τῇ κακίᾳ τὰ αἰσθητήρια ταῦτα, ἔσωθέν τε καὶ ἔξωθεν, ἐγγύθεν τε καὶ πόρρωθεν, ἐπισπᾶται τὰ μίση, καὶ οὕτως οὐ μόνον ἐξέρχεται, ἀλλὰ καὶ εἰσέρχεται διὰ τῶν ἐν ἡμῖν ἐμφύτων θυρίδων ἡ πρὸς τὸν θάνατον ἁμαρτία...», ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΠΑΛΑΜΑ, *Ὁμιλία Μ*, P.G. 151, 418-420.

23. «Ὁὗτος ἐστὶν ὁ θάνατος ὁ διὰ τῶν ἐν ἡμῖν θυρίδων, ἧτοι τῶν αἰσθήσεων, ἐφ' ἡμᾶς ἀναβαίνων. Δι' αὐτῶν γὰρ ἐπῆλθε καὶ τὴν ἀρχὴν καὶ κατέσπασεν ἄνωθεν τὸ γένος ἡμῶν, τῆς ἀθανασίας ἐκβαλὼν τοὺς προπάτορας. Ἦκουσεν Εὐὰ τῆς κακοβούλου τοῦ πονηροῦ συμβουλῆς, εἶδεν, ἔπαθε, ἔφαγεν, ἀπέθανεν, ἔθελξε τὸν ἄνδρα, κοινωνὸν ἔλαβε καὶ τοῦ γεύματος καὶ τοῦ πτώματος. Ἐκείνοι πρὸς μίαν πείραν οὐκ ἴσχυσαν ἀντισχεῖν, ἐνὶ λόγῳ σὺν δόλῳ πάραντα τὰ ὅτα ὑπέκλιναν, μίας ὥραιας θεᾶς ἠτητήθησαν καίτοι μῆπω ἐμπαθεῖς ὄντες, ἀλλ' ἀπαθεῖς, ἐν καθαρῷ παθῶν χωρὶφ περιπολοῦντες. Ἡμεῖς ἄρα δυνηθῶμεν ἐν κόσμῳ τρεφόμενοι διὰ βίου πρὸς τὰς πολυμῶρφους τῶν παθῶν θεᾶς, πρὸς τὰς πολυῤῥήμονας καὶ οὐχ ἦπτον ἀσχημόνας ἀκοάς τε καὶ ὀμιλίας μὴ παθεῖν κακῶς, μηδὲ τρωθῆναι καὶ πονηρῶς διατεθῆναι τὸν ἔσω ἄνθρωπον;», ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΠΑΛΑΜΑ, *Ὁμιλία Μ*, P.G. 151, 509-512.

διανοητικά αναπήρων, τῶν ἀπροσαρμόστων, τῶν ἀκοινώνητων. Ἡ ποιμαντική ὁμως ἀξιοποίηση τῆς ἀκολουθίας τοῦ Ἁγίου Μάρκου βοηθᾷ κάθε Κωφὸ νὰ σταθεῖ ἔναντι τῆς Κώφωσής του θεολογικά, δηλ. νὰ τὴν ἀξιοποιήσει ὡς μέσο τῆς θεώσεώς του. Ἔτσι λοιπὸν ὁ Κωφὸς ἀρχίζει νὰ μὴν ἀπολυτοποιεῖ τὴν ἀξία τῶν ἀνθρωπίνων αἰσθήσεων. Συνειδητοποιεῖ ὅτι ἡ ἐπιτυχὴς πορεία κάποιου δὲν ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν πλήρη λειτουργία τῶν αἰσθήσεων, ἀλλὰ ἀπὸ τὸν τρόπο μὲ τὸν ὁποῖο ἐκείνες κάθε φορὰ χρησιμοποιοῦνται. Φθάνει μάλιστα στὸ σημεῖο νὰ ἀνακαλύπτει ὅτι ἡ κώφωσή του λειτουργεῖ θετικά στὴν κατὰ Θεὸ προκοπή του²⁴, γιὰ τὸ ἐξασφαλίζει τὶς ἰδανικὲς συνθήκες τῆς σιωπῆς καὶ τῆς ἡσυχίας πού, ἂν ἀξιοποιήσει σωστά, μπορεῖ νὰ ἀνοίξει τὸν διάλογο τῆς ἐπικοινωνίας του μὲ τὸν Θεό. Ἡ ποιμαντικὴ ἀνάγνωση τῆς ἀκολουθίας τοῦ Ἁγίου Μάρκου τοῦ ἀποκαλύπτει αὐτὴ τὴ μεγάλη ἀλήθεια, ἀφοῦ ὁ ἴδιος ὁ Ἅγιος δέχθηκε τὴν κώφωσή του ὡς χάρισμα, τὴν χρησιμοποίησε ὡς ἀφορμὴ γιὰ νὰ ἀποστασιοποιηθεῖ ἀπὸ τὴν περιέργεια τῶν παρόντων, περιέφραξε τὴν ψυχὴ του μὲ τὴν ἔλλειψη τῆς ἀκοῆς καὶ ἀνοίγοντας τὰ αὐτιά τῆς ψυχῆς του γεύθηκε τὴ γνώση τῶν οὐρανίων μυστηρίων καὶ σφυρηλάτησε μία ἀληθινὴ σχέση μὲ τὸ Θεό, ἡ ὁποία βέβαια τὸν ὀδήγησε στὴ θέωση²⁵. Ἐνῶ ταυτόχρονα ἡ ἀσματικὴ αὐτὴ ἀκολουθία τοῦ δίνει τὴν ποιμαντικὴ ἀφορμὴ νὰ προσεγγίσει τὴν ἐμπειρία τῶν ἁγίων πατέρων ὡς πρὸς τὴ σιωπὴ καὶ νὰ ἀποκομίσει μεγάλη ὠφέλεια. Γιὰ ἐκείνους ἡ σιωπὴ εἶναι προτέρημα, προτρέπουν μάλιστα νὰ κλείνεται ἡ πύλη τῆς γλώσσας, γιὰ νὰ μὴν ἐξέρχονται λόγοι, οἱ ὁποῖοι θὰ βάλουν σὲ περιπέτειες τὸ νοῦ²⁶ καὶ διαβεβαιώνουν ὅτι τὸ αὐτὸ τῆς ἡσυχίας μόνο μπορεῖ νὰ ἀκούει ἀπὸ τὸν Θεὸ ἐξαίσια πράγματα²⁷. Χρησιμοποιοῦν μάλιστα καὶ εἰκόνες, γιὰ νὰ καταστήσουν περισσότερο κατανοητὴ τὴν ἀξία τῆς σιωπῆς καὶ τῆς μυστικῆς προσευχῆς. Μία ἀπὸ αὐτὲς εἶναι καὶ ἐκείνη τοῦ ἀνθρώπου πού θέλει νὰ ἐπικοινωνήσῃ μὲ τὸ Βασιλέα του. Ἐκεῖνος πού προσεύχεται μυστικά καὶ ἔντονα ὁμοιάζει μὲ αὐτὸν τὸν ἄνθρωπο, ὁ ὁποῖος μιλάει στὸν Κύριό του πρόσωπο πρὸς πρόσωπο, χωρὶς

24. «Περιπεφραγμένος τὴν ψυχὴν ἐκ τῆς ἀνηκούας, μόνον τὸν Χριστὸν ἔσχες κυριεύοντα τῶν λογισμῶν καὶ τῶν πράξεών σου, τούτῳ διήνοιξε τὰ ἔσω ὅρα, ἀδιαλείπτως ἐνωτικῶς ἐνωτικῶς τὰ ζωοποιὰ αὐτοῦ προστάγματα». *Ἀκολουθία τοῦ Ὁσίου Μάρκου τοῦ Κωφοῦ...*

25. Πρβλ. *Ἀκολουθία τοῦ Ὁσίου Μάρκου τοῦ Κωφοῦ...*

26. «Κλεῖε θύραν μὲν κέλλης, σώματι, θύραν δὲ γλώττης, φθέγματι, καὶ ἔνδον πύλην, πνεύμασι», Ἰωάννου Σιναΐτου, *Περὶ ἡσυχίας*, Κλιμαξ, ἐκδ. Μονῆς Παρακλήτου, σελ. 337.

27. «Τῆς ἡσυχίας τὸ οὐδὲ δέξεται παρὰ Θεοῦ ἐξαίσια, διὸ καὶ ἐν τῷ Ἰὼβ αὕτη ἡ πάνσοφος ἔλεγε, πότερον, οὐ δέξεταιί μου τὸ οὐδὲ ἐξαίσια παρ' αὐτοῦ;», ὅπ.π., σελ. 339.

νά βάζει κανέναν άλλον ὡς μεσάζοντα, ἐνῶ ἐκεῖνος πού προσεύχεται μὲ τὸ στόμα μοιάζει μὲ αὐτὸν πού γονατίζει καὶ παρακαλεῖ τὸν Βασιλέα ἐνώπιον ὅλης τῆς συγκλήτου²⁸. Ὁ Κωφὸς ἀκόμη, στηριζόμενος στὴ μυστικὴ ἐπικοινωνία τοῦ Ὁσίου Μάρκου μὲ τὸ Θεό, ἀναζητᾷ στὴν πατερικὴ σοφία τὰ πνευματικὰ ἀποτελέσματα τῆς σιωπῆς καὶ τὰ οἰκειοποιεῖται²⁹. Κατανοεῖ ὅτι ἡ ἰκανότητα πού διαπιστώνει ὅτι ἔχει, δηλ. τῆς ἐπικοινωνίας μὲ τοὺς ἄλλους, χωρὶς τὴν χρῆση ἔναρθρου λόγου, εἶναι μία ἀλήθεια πού καθίσταται ἀποδεκτὴ καὶ πού ὑπογραμμίζεται ἀπὸ τὴν πατερικὴ σκέψη. Γιὰ τοὺς θεοφόρους πατέρες ὁ ἐνδιάθετος λόγος εἶναι κίνηση τῆς ψυχῆς πού δὲν χρειάζεται καμία ἐκφώνηση³⁰. Φθάνουν σὸ σημεῖο νὰ προβάλλουν αὐτὸ τὸ ὅποιο οἱ Κωφοὶ γιὰ αἰῶνες ἀγωνίζο-

28. «Ἐὼν ὁ νοῦς μεμάθηκεν ἀληθῶς εὐχεσθαι, οὔτοι Κυρίῳ ἐνώπιον ἐνώπιον λαλοῦσιν, ὡς οἱ πρὸς τὸ οὖς τοῦ βασιλέως. Ἐὼν τὸ στόμα εὐχεται, οὔτοι τοῖς ἐπὶ πάσης τῆς συγκλήτου προσπίπτουσιν αὐτῷ προσεοίκασιν», ὅπ.π., σελ. 338. Χαρακτηριστικὴ εἶναι ἡ πατερικὴ περιγραφὴ τῆς ἰδανικῆς κατάστασης τοῦ νοῦ προκειμένου νὰ ὀδηγήσει τὸν ἄνθρωπο στὴν ἀληθινὴ προσευχή: «Στήσαι τὸν νοῦν σου, κατὰ τὸν καιρὸν τῆς προσευχῆς κωφὸν καὶ ἀλαλον καὶ δυνήση προσεῦξασθαι...», Νείλου Ἀσκητοῦ, *Περὶ Προσευχῆς*, P.G. 79, 1169.

29. «Σιωπὴ ἐν γνώσει, μήτηρ προσευχῆς, αἰχμαλωσίας ἀνάκλησις, πυρὸς φυλακὴ, λογισμῶν ἐπίσκοπος, σκοπὸς πολεμίων, πένθους δεσμοτήριον, δακρῶν φίλη, θανάτου μνήμη ἐργάτης, κρίσεως φιλοπράγμων, ἀδημονίας ὑπουργός, παρησίας ἔχθρα, ἡσυχίας σύζυγος, φιλοδιδασκαλίαι ἀντίπαλος, γνώσεως προσθήκη, θεωρημάτων δημιουργός, ἀφανῆς προκοπή, λεληθῦία ἀνάβασις», ὅπ.π., σελ. 175-176.

30. «Ἐστι δὲ ἐνδιάθετος μὲν λόγος κίνηση τῆς ψυχῆς ἐν τῷ διαλογιστικῷ γινόμενον ἄνευ τινὸς ἐκφωνήσεως. Ὅθεν πολλάκις καὶ σιωπῶντες λόγον ὄλον παρ' ἑαυτοῖς διεξερχόμεθα καὶ ἐν τοῖς ὄνειροις διαλεγόμεθα. Κατὰ τοῦτο δὲ μάλιστα λογικοὶ πάντες ἐσμέν, καὶ γὰρ οἱ ἐκ γενετῆς κωφοὶ ἢ διὰ τι νόσημα ἢ πάθος τὴν φωνὴν ἀποβαλόντες οὐδὲν ἤττον λογικοὶ εἰσίν. Ὁ δὲ προφορικὸς λόγος ἐν τῇ φωνῇ καὶ ταῖς διαλέκτοις τὴν ἐνέργειαν ἔχει, ἤγουν ὁ διὰ γλώσσης καὶ στόματος προφερόμενος λόγος. Διὸ καὶ προφορικὸς λέγεται, ἔστι δὲ ἄγγελος νοήματος. Κατὰ τοῦτο δὲ καὶ λαλητικοὶ λεγόμεθα», Ἰ. Δαμασκηνοῦ, Ἐκδοσις ἀκριβῆς τῆς ὀρθοδόξου πίστεως Β' (21) 35, *Περὶ ἐνδιαθέτου λόγου καὶ προφορικοῦ*, Ἑλληνες Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας, Πατερικαὶ Ἐκδόσεις «Γρηγόριος Παλαμᾶς», Ε.Π.Ε. 19, Θεσσαλονίκη 1976. Χαρακτηριστικὴ εἶναι ἡ ἐρμηνεῖα πού δίνει ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς γιὰ τὴν ἐπικοινωνία τοῦ ἐμβροῦ ἀγίου Ἰωάννου μὲ τὴν μητέρα του Ἐλισάβετ χωρὶς τὴν χρῆση ἔναρθρου λόγου: «Καὶ ἐν γαστρὶ ὦν ὁ Ἰωάννης, οὐκ ἀνεπαισθήτως ἔσχε τῆς θεϊκῆς παρουσίας καὶ οἰκονομίας, ἀλλ' ἀνυμνεῖ ταύτην ἐκείθεν διὰ τῆς μητρικῆς γλώττης θεολογῶν, σικριτᾶ καὶ αὐτὸς ἔνδον καὶ ἀγαλλιάται ὡς τοῦ θαύματος... ἐν Πνεύματι σικριτῶν καὶ ἀγαλλιάμενος καὶ τὴν αὐτὸν κυφοροῦσαν προφήτην ἀπεργαζόμενος. Καὶ γὰρ φωνῇ μεγάλῃ διὰ τῆς ἐκείνης γλώττης ἠυλόγει τὸν Θεόν, καὶ μητέρα τοῦ Κυρίου τὴν κυφοροῦσαν ἀνεκήρυξε Παρθένον καὶ καρπὸν τῆς αὐτῆς ἐγκύμονά τε ἅμα καὶ Παρθένον ταύτην εἶναι παριστάς», Γρηγορίου Παλαμᾶ, *Ὀμιλία Μ*, P.G. 151, 497.

νται να αποδείξουν, ότι δηλ. δεν είναι λιγότερο λογικοί, έπειδή στεροούνται προφορικού λόγου. Αυτή ή αλήθεια που μπορεί να φαντάζει πολύ άπλη και αυτονόητη σήμερα δεν κατέστη αποδεκτή από την ελληνική ακούουσα κοινωνία παρά μόνο πριν από λίγα χρόνια. Κυριολεκτικά φρίττει κάποιος, όταν διαβάσει εκείνα τα λογοτεχνικά έργα Έλλήνων δημιουργών³¹, στα όποια οι Κωφοί περιγράφονται ως διανοητικά καθυστερημένοι, ως παιδιά ενός κατώτερου Θεού, για τα όποια οι συγγενείς τους ντρέπονται και τα όποια τα κρύβουν, για να μην χαλάσει ή κοινωνική εικόνα που επιθυμούν να δείξουν προς τα έξω. Δυστυχώς όμως αυτή ή αντίληψη έξακολουθεί να αναπαράγεται ακόμη και σήμερα. Η πλειοψηφία των γονέων με Κωφά-Βαρήκοα παιδιά είναι δυστυχισμένοι, γιατί πιστεύουν ότι τα παιδιά τους είναι ανάπηρα και δεν θα μπορέσουν να επιβιώσουν στην απαιτητική και σκληρή καθημερινότητα. Μπαίνουν σε ένα φαύλο κύκλο αρνητικών συναισθημάτων και σκέψεων από τον όποιο βγαίνουν σοβαρά λαβωμένοι. Βέβαια σε αυτό συμβάλλει και ή ίδια ή κοινωνία, αφού δεν επιθυμεί να ένσωματώσει τους Κωφούς στους κόλπους της. Οί ακούοντες δεν μαθαίνουν τη Νοηματική Γλώσσα για να επικοινωνήσουν μαζί τους. Το 90% των γονέων Κωφών παιδιών δε μαθαίνει ποτέ τη γλώσσα αυτή, έστω και αν τα παιδιά τους την έχουν διδαχθεί στο σχολείο, έστω και αν τους παρακαλούν να προσπαθήσουν να τη μάθουν. Η προσφορά εργασίας από την άλλη πλευρά είναι άνυπαρκτη για τους Κωφούς. Δυστυχώς ή έμπειρία μου στη διακονία αυτών των ανθρώπων μου έχει δείξει την αναλγησία των ακούόντων σε θεσμικό και κοινωνικό επίπεδο ως προς τους ανθρώπους με ιδιαιτερότητα στην ακοή. Έχω γίνει μάρτυρας απολύσεως Κωφού από την εργασία του, γιατί σταμάτησε ή επιδότηση της θέσεώς του από το κράτος, μη προσλήψεως Κωφού σε εργασία, γιατί στην συγκεκριμένη υπηρεσία είχαν ήδη προσλάβει αρκετούς «ανάπηρους», ενώ πάντοτε ή ύποκρισία περισσεύει, όταν όλοι οί προηγούμενοι ακούοντες σπεύδουν να ύπογραμμίσουν τη θλίψη τους για ό,τι συμβαίνει και τον οίκτο τους για τους «δυστυχισμένους αναπήρους». Μέσα σε αυτή την απαξίωση που βιώνουν εις βάρος τους οί Κωφοί-Βαρήκοι νιώθουν την ανάγκη να αντιμετωπισθούν, έστω και από μία μερίδα ανθρώπων, ως λογικοί, ίκανοί να διεκδικήσουν, να ζήσουν ως ίσοι με τους άλλους και να αποδείξουν ότι

31. Ένδεικτικά αναφέρουμε τον Βουβό του Άγγρη Έφταλιώτη, το Πέρα από το ανθρώπινο, το Σταύρωση χωρίς Ανάσταση του Νίκου Αθανασιάδη, τον Κλεφτοκοτά της Νίνας Κοκκαλίδου-Ναχμία.

μποροῦν νὰ τὰ καταφέρουν. Αὐτὴ ἡ ἀντιμετώπιση δὲν μπορεῖ παρὰ νὰ ξεκινᾷ καὶ νὰ ἐμπνέεται ἀπὸ τὴν ἴδια τὴν Ἐκκλησία. Ἡ ἀκολουθία τοῦ Ἁγίου Μάρκου εἶναι τὸ μέσο πὸν ἀξιοποιούμενο ποιμαντικὰ μπορεῖ νὰ συντελέσει πρὸς αὐτὴν τὴν κατεύθυνση. Ὅλα τὰ τροπάρια πὸν τὴν ἀποτελοῦν καταλήγουν στὴν ἰκεσία πρὸς τὸν Κωφὸ Ἅγιο νὰ διδάξει μὲ τὴ ζωὴ του ὄχι μόνο τοὺς Κωφούς, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀκούοντες. Τὸν παρακαλοῦν νὰ εἰρηνεύει τὴν καθημερινότητα Κωφῶν καὶ ἀκούοντων, νὰ μεταφέρει τὴ γλυκύτητα ὅσων ἄκουσε ἀπὸ τὸ Θεὸ στοὺς ζῶντες Κωφούς καὶ ἀκούοντες, νὰ διαλύσει τὴν πνευματικὴ κώφωση τῶν πιστῶν καὶ νὰ ἀνοίξει τὰ αὐτιά τῆς ψυχῆς τους, ἐνῶ τέλος νὰ καταστήσει ὅλους μετόχους τῆς δικῆς του χαρᾶς. Ὅλες αὐτὲς οἱ ἰκεσίες ἀπευθύνονται σὲ ἕνα Κωφὸ Ἅγιο, ὁ ὁποῖος δὲν ἀπαξιώνεται λόγῳ τῆς κώφωσής του, δὲν ἐπισύρει τὸν οἶκτο καὶ τὴ λύτωση τῶν λογικῶν καὶ ἔξυπνων ἀκούοντων, ἀλλὰ χάριη στὸν ἄγωνα του κέρδισε τὴν ἀγιότητα καὶ ἀπεδείχθη ἔξυπνότερος πολλῶν ἀκούοντων.

Ἡ ποιμαντικὴ ἀνάγνωση τῆς ἀκολουθίας τοῦ Ἁγίου Μάρκου τοῦ Κωφοῦ ἐπικεντρώνει τὴν προσοχὴ τῆς καὶ σὲ ἕνα ἄλλο χαρακτηριστικὸ τοῦ συγκεκριμένου Ὁσίου. Πρόκειται γιὰ τὴ στάση πὸν τήρησε ἔναντι τοῦ Κυρίου του σχετικὰ μὲ τὴν κώφωσή του. Ὁ Ἅγιος Μᾶρκος, ἔχοντας κατὰ νοῦ ὅτι τίποτε δὲν ὑπάρχει πὸν νὰ ἀμελεῖται ἀπὸ τὸν Θεό, τίποτε γιὰ τὸ ὁποῖο Ἐκεῖνος νὰ μὴν προνοεῖ καί, βέβαια, τίποτε γιὰ τὸ ὁποῖο νὰ μπορεῖ νὰ κατηγορηθεῖ, δὲν δυσανασχέτησε ἔναντιον Του, ἀλλὰ μὲ εὐχαριστιακὸ πνεῦμα ἐφάρμοσε τὶς ἐντολές Του ὡς γνήσιος υἱὸς Του³². Ἡ στάση αὐτὴ τοῦ Ἁγίου Μάρκου ἀποτελεῖ τὴ χάραξη ἑνὸς καινούργιου δρόμου πνευματικῆς ἀντιμετώπισης τῆς κώφωσης ἀπὸ κάθε Κωφὸ-Βαρήκοο. Εἶναι ἀλήθεια ὅτι ἀπὸ ἕνα μεγάλο μέρος τῶν ἀνθρώπων μὲ ἰδιαιτερότητες στὴν ἀκοὴ θεωρεῖται ὁ Θεὸς ὡς ὑπεύθυνος γιὰ τὴν κατάσταση στὴν ὁποία βρίσκονται καὶ τὴν ὁποία μάλιστα θεωροῦν ἀναπηρία. Γιὰ αὐτὸ τὸ λόγο, εἴτε ἀποδέχονται μοιρολατρικὰ τὴν ἰδιαιτερότητά τους ὡς μὴ ἀναστρέψιμη, ὡς ἐπιβεβλημένη ἀπόφαση κάποιας ἀνώτερης δύνάμης, εἴτε ἀντιδροῦν διακηρύσσοντας τὴν πλήρη ἀποστροφὴ τους πρὸς τὸ πρόσωπο τοῦ Θεοῦ, ἐπειδὴ τοὺς καταδίκασε νὰ μὴν ἀκοῦνε. Ἡ διαμόρφωση αὐτῆς τῆς στάσης ζωῆς

32. «Οὐδὲν ἡμελημένον τῷ Θεῷ, οὐδὲν ἀπρονόητον, οὐδὲν μομητόν, τοῖς προσέχουσιν ἐν σοφίᾳ. Διὸ καὶ σὺ πάτερ Μᾶρκε ταῦτα ἔχων ἐν νῷ, οὐκ ἐγόγγυσας τῷ Κυρίῳ, τῆς ἀκοῆς σου στερηθεὶς, ἀλλ' ἐν πνεύματι εὐχαριστίας, τὰς ἀρετὰς εἰργάσω ὡς γνήσιος υἱὸς καὶ πιστός...», Ἐκκλησιάζει, Ἁκολουθία....., σελ. 23.

ὀφείλεται στὸ πῶς οἱ ἴδιοι ἀντιμετωπίζουν τὴν κώφωσή τους ἢ καλύτερα πῶς οἱ ἀκούοντες ἀντιλαμβάνονται τοὺς Κωφούς-Βαρηκούς. Ἡ ἀκούουσα κοινωνία πιστεύει ὅτι οἱ ἄνθρωποι μὲ ἰδιαιτερότητες στὴν ἀκοὴ εἶναι ἀνάπηροι καὶ πασχίζει νὰ τοὺς βοηθήσει νὰ ἀπαλλαγοῦν ἀπὸ τὴν ἀναπηρία τους. Πρόκειται περὶ τοῦ ἱατρικοῦ μοντέλου ἀντιμετώπισής τους, σύμφωνα μὲ τὸ ὅποιο οἱ ἄνθρωποι ἀξιολογοῦνται ἀνάλογα μὲ τὸν βαθμὸ ἀκουστικῆς ἀπώλειας καὶ μόνο³³. Μὲ αὐτὴν τὴν ἀντιμετώπιση ὅμως οἱ Κωφοί-Βαρήκοοι ἀποκτοῦν τὴν ἐντύπωση ὅτι πράγματι εἶναι ἀνάπηροι, ἀφοῦ εἶναι διαφορετικοὶ καί, μὴ μπορώντας νὰ ἀντιδράσουν διαφορετικά, στρέφονται στὸ πρόσωπο τοῦ Θεοῦ, τὸ ὅποιο θεωροῦν ὑπεύθυνο γιὰ τὴν ἀσθένειά τους. Ὅμως τὰ τελευταῖα χρόνια, ὅσοι ἀσχολοῦνται μὲ τοὺς Κωφούς-Βαρηκούς συμφωνοῦν ὅτι δὲν εἶναι ἀνάπηροι, ἀλλὰ μέλη μίας πολιτισμικῆς μειονότητας, ἡ ὁποία χρήζει σεβασμοῦ καὶ ἀναγνώρισης τοῦ δικαιώματος στὴν ὑπαρξὴ ἀπὸ ὅλους. Γι' αὐτὸ τὸ λόγο ἡ διεθνῆς βιβλιογραφία δὲν θεωρεῖ δόκιμο τὸν ὄρο: «ψυχολογία τῆς κώφωσης», γιατί ἡ Κώφωση αὐτὴ καθ' αὐτὴ δὲν δημιουργεῖ ἰδιαίτερη ψυχολογία, ἀλλὰ ἡ ψυχολογικὴ κατάσταση τοῦ Κωφοῦ-Βαρηκοῦ ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὸ πῶς ἀντιλαμβάνεται ὁ ἴδιος τὴν Κώφωσή του καὶ πῶς τοποθετεῖται ἀπέναντί της³⁴. Ἡ κοινὴ γλῶσσα, ἡ κοινὴ ἱστορία, τὰ κοινὰ ἤθη καὶ ἔθιμα, ὁ κοινὸς τρόπος ἀντίληψης τοῦ κόσμου, ὁ κοινὸς τρόπος ἐπικοινωνίας μὲ τοὺς ἄλλους, εἶναι στοιχεῖα ποὺ συνθέτουν τὴν πολιτισμικὴ τους ταυτότητα³⁵. Ἡ συνειδητοποίηση τῆς πολιτισμικῆς τους ἰδιαιτερότητας τοὺς καθιστᾷ περήφανους γιὰ αὐτὸ ποὺ εἶναι, τοὺς δίνει τὴ δύναμη νὰ συνεχίσουν τὸν ἀγῶνα γιὰ ἀναγνώριση τῶν δικαιωμάτων τους, ἐνῶ τέλος φθάνουν στὸ σημεῖο νὰ εὐχαριστοῦν τὸν Θεό, γιατί τοὺς ἔκανε μέλη αὐτῆς τῆς πολιτισμικῆς ομάδας, τῆς ὁποίας τὰ χαρακτηριστικὰ διδάσκουν στοὺς ὑπόλοιπους ἀκούοντες ἀδερφούς τους, ἐνῶ καὶ οἱ ἴδιοι ἀγωνίζονται νὰ ἐφαρμόσουν τὶς Θεῖες ἐντολές. Ἐξάλλου, ὅλα τὰ δικαιώματα ποὺ διεκδικοῦν ἀποτελοῦν τὴν ἔκφραση τοῦ Θείου Θελήματος, δηλ. τὰ ἀγαθὰ τῆς ὑπαρξῆς, τῆς ἰσότητος, τῶν ἴσων ἐνκαιριῶν, τῆς δίκαιης συνύπαρξης, τῆς κατανόησης τοῦ δικαίου τῶν ἄλλων, τῆς κατὰκτησης τῆς θέωσης. Ἡ συνειδητοποίηση λοιπὸν τῆς

33. Βλ. ΛΑΜΠΡΟΠΟΥΛΟΥ Β., *Ἡ ἐκπαίδευση τοῦ κωφοῦ παιδιοῦ*, ἐκδ. Πανεπιστημίου Πατρῶν, 1989.

34. VIROLE B., *Psychologie de la surdité*, De Boeck Université, Paris, 2000.

35. Βλ. ΛΑΜΠΡΟΠΟΥΛΟΥ Β., *Πολιτισμικὲς καὶ ἐκπαιδευτικὲς ἀνάγκες τοῦ Κωφοῦ Παιδιοῦ*, Πάτρα, 2001.

πολιτισμικῆς ταυτότητας κάνει τοὺς Κωφούς-Βαρηκούς νὰ μὴ, θεοδικοῦν ἀνόητα, ἀλλὰ νὰ στρέφουν τὴν προσοχή τους στὴν ἐργασία τῶν ἀρετῶν, μέσα ἀπὸ τίς ὁποῖες τελικὰ καταξιώνονται³⁶. Ἡ ποιμαντικὴ τῶν ἀνθρώπων μὲ ἰδιαιτερότητες στὴν ἀκοή χρησιμοποιεῖ κάθε πληροφορία ποὺ λαμβάνει ἀπὸ διάφορα πεδία κοσμικῆς γνώσης, ὅπως αὐτῆς τῆς πολιτισμικῆς προσέγγισης, διότι μὲ αὐτὸν τὸν τρόπο τοὺς βοηθᾷ ὡς συνολικὲς προσωπικότητες, χωρὶς νὰ παραβλέπει καμία πλευρά τους.

Ἀπὸ ὅλα τὰ παραπάνω καθίσταται νομίζω ἐμφανὲς ὅτι ἡ ἀσματικὴ ἀκολουθία πρὸς τιμὴν τοῦ Ἁγίου Μάρκου τοῦ Κωφοῦ ἀποτελεῖ ἓνα σημαντικότερο μέσο στὴν ποιμαντικὴ τῶν Κωφῶν-Βαρηκῶν. Σίγουρα ἡ συγκεκριμένη ποιμαντικὴ ἀνάγνωση τῆς ἀκολουθίας δὲν ἐξαντλεῖται στή, βραχεία αὐτὴ παρουσίαση, ἀλλὰ μπορεῖ νὰ ἀποτελέσει τουλάχιστον τὴ βάση ἐπάνω στὴν ὁποία νὰ ἀναπτυχθεῖ ἡ διακονία ὧσων παρουσιάζουν ἰδιαιτερότητες στὴν ἀκοή.

---

36. Ὅπ.π., σελ. 23.